

ROND- HANGEN IS EEN RECHT

Uit De Marge
begeleidt een
proces in
Turnhout

Robert Crivit

Hoe kunnen we als stadsbestuur een positief beleid ontwikkelen ten aanzien van rondhangende jongeren? Hoe kunnen de aanwezige diensten (JAC, politie, OCMW) en organisaties betere contacten opbouwen met niet-georganiseerde (en maatschappelijk kwetsbare) jongeren?

Met die vragen klopte de stedelijke preventiedienst van Turnhout in mei 2008 aan bij Uit De Marge, het Vlaams steunpunt voor jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Het begin van een boeiend traject...

De zaak Turnhout

Tijdens de zomermaanden van 2007 ontmoetten heel wat jongeren elkaar spontaan aan het Kasteelplein in Turnhout, veelal op momenten dat er op de Grote Markt vlakbij een evenement bezig was. Dat zorgde naar verluidt voor overlast. Op een avond werd een 13-jarig meisje afgevoerd met een overdosis. De media-aandacht was groot. De politie ging strenger toezien. De regelmatige politiecontroles leidden echter tot frustratie aan beide kanten: de jongeren voelden zich geveiseerd en de agenten had niet echt een stok om mee te slaan. Ondanks de overlast was er immers maar weinig sprake van echte misdrijven.

In het najaar van 2007 nam de preventiedienst het initiatief om aan een

structurele oplossing te werken voor de zomer van 2008. Een preventieraad met een brede samenstelling werd opgericht. Naast de preventiedienst en de politie stappen ook het straathoekwerk, CAW, OCMW, Bijzondere Jeugdbijstand, de stedelijke jeugddienst, ... in het overleg. Bij de bespreking van de gang van zaken op het Kasteelplein nodigde men vanaf de eerste vergadering ook een afvaardiging van de jongeren uit die het Kasteelplein als 'hun plek' beschouwen en er bij mooi weer het hele jaar door samenkomen.

Het is bij die belangwekkende voor geschiedenis dat de procesbegeleiding van Uit De Marge zou aansluiten. Eindelijk een lokaal bestuur dat zijn jongeren ernstig neemt, dat samen met de politie uitdrukkelijk stelt dat 'rondhangen' moet kunnen,

zij het zonder overlast te veroorzaken. En jongeren die kansen krijgen en nemen om de eigen subcultuur te exploreren. Was er dan eigenlijk nog wel een procesbegeleiding nodig?

Begeleiding van een proces

Uit De Marge vroeg zich af hoe gedragen en hoe sterk die basisconsensus over het recht op rondhangen was, hoe bereid de diverse actoren waren om een ander te implementeren in de eigen werking en welke rol ieder voor zichzelf weggelegd zag. Een grondige analyse van de ganse problematiek drong zich op en Uit De Marge zocht een mogelijk draagvlak voor een oplossingsgerichte werking.

Tussen juni en september 2008 knoopten ze dieptegesprekken aan met een hele reeks mensen. Tegelijk werkte Uit De Marge mee aan de tussentijdse evaluaties van de nieuwe terreinaanpak door politie en andere actoren. Samen met het LISS (straathoekwerk Limburg) begeleiden ze een open vormingsnamiddag voor politiemensen over respectvol corrigerend optreden en samen met de preventiedienst organiseerden ze een blikverbredende lezing "Hang de jongeren" met criminoloog Denoix Kerger.

Opnieuw bleek een grote mate van consensus. Volgens de gesprekspartners moeten diensten en organisaties rondhangende jongeren meer bereiken. Ze moeten toegankelijker en aantrekkelijker worden. Ze moeten actiever toestappen naar de jongeren, op het Kasteelplein en elders in Turnhout. Sociale diensten en organisaties, jeugdwerk en politie moeten wegen zoeken om onderling beter te communiceren.

Ongeveer alle gesprekspartners hoopten op continuïteit en effect op de lange termijn. Maar opvallend was vooral een uitgesproken wil om samen te werken in een positieve oriëntatie. Meerdere organisaties bleken zich bewust van de te hoge drempels bij hun aanbod en wilden effectieve inspanningen leveren. Men zag de straathoekwerker als een

solide brugfiguur en een zekere ervaring met outreachend werken was zelfs aanwezig. Eén organisatie, Akira, bleek heel wat allochtone jongeren te bereiken.

Meerdere gesprekspartners duiden erop dat veel van de 'rondhangende jongeren' weinig bindingen hebben en dat ze niet vlot aansluiting vinden bij het georganiseerde aanbod. Veel jongeren zouden weinig assertief zijn en worstelen met een eerder negatief zelfbeeld. Jongeren hebben het gevoel dat ze geïsoleerd worden door de politie en ze ervaren hoge drempels bij allerlei diensten. Sommige jongeren leven tussen twee culturen. Het lokale jeugdwerk en de jeugdhulpverlening bereikt die jongeren weinig. Jongeren van Noord-Afrikaanse afkomst zouden moeilijker toegankelijk zijn, haalde men aan. En zeker een deel van de werkers kiest voor een eerder afwachtende houding.

Kansen en bedreigingen

Belangrijke kansen waren aanwezig: zowel het stadsbestuur van Turnhout als de leiding van de politiezone staan positief tegenover ontmoeting in de openbare ruimte. Ook participatie van de jongeren bij de in het najaar van 2008 lopende voorbereiding van de aanleg van de parking aan de Warande werd goed onthaald door de ontwerper. Positief was verder het vrij vlote contact tussen jongeren en politie in de zomer van 2008.

Mogelijke hindernissen werden ook aangeduid, zoals het subjectieve onveiligheidsgevoel bij de bewoners van de stad. De negatieve berichtgeving in de pers – "de strijd tegen hangjongeren" – strookt niet met de realiteit noch met de oriëntatie van het lokale beleid. Ander lastig punt: het algemeen welzijnswerk registreert alleen hulpverleningsgesprekken en geen presentiecontacten. Enkele actoren stelden ook vast dat de rondhangende jongeren niet beschikken over een vrijblijvende ontmoetingsplek.

Op basis van dit alles formuleerde Uit De Marge drie beleidssporen en één aanbeveling aan de preventieraad van oktober 2008:

1. Het versterken en ondersteunen van de maatschappelijke participatie van de jongeren door middel van een koplopertraject.
2. Het ondersteunen en verankeren van beleidsbijsturing bij diensten en organisaties.
3. Het uitdiepen, verstevigen en verbreden van de beleidsconsensus.

Als beleidsaanbeveling opperde Uit De Marge ook de aanwerving van een tweede straathoekwerker. Die voorstellen werden onthaald op algemene instemming in de raad en het stadsbestuur zette het licht op groen voor de uitvoering. Wat houdt dat allemaal in en wat is er inmiddels gebeurd? >

"Meerdere gesprekspartners duiden erop dat veel van de 'rondhangende jongeren' weinig bindingen hebben en dat ze niet vlot aansluiting vinden bij het georganiseerde aanbod."

“Eén van de belangrijkste redenen waarom de jeugd graag rondhangt, is het sociale aspect”

Maatschappelijke participatie van de jongeren

Uit De Marge stelde voor om een koploperproject op te zetten: een langer durend, groepsgericht vormingstraject met 10 tot 15 jongeren, om hen de kans te geven om te werken aan hun maatschappelijke oriëntatie en sociaal engagement. Om zichzelf beter te leren organiseren en verantwoordelijkheid te nemen. Om hen verder te laten oefenen en experimenteren via de organisatie van open activiteiten. Om hun mogelijkheden tot onderlinge steun te versterken. Om hen te ondersteunen bij het overwinnen van drempels. Om concrete participatieprocessen op te zetten.

Sinds zowat een half jaar zijn 20 tot 30 jongeren en enkele lokale werkers actief betrokken in het project. Zij staan in voor de organisatie van een grootse muziek- en sportdag in september 2009. Daar rond maken ze ook een reportage voor de regionale televisie. Dat zijn de zichtbare ‘producten’. Maar de organisatie van dit evenement is vooral de aanleiding voor een heel ervaringsproces waarbij de jongeren inzichten, attitudes en vaardigheden verwerven die hen sterker maken en ondersteunen bij hun maatschappelijke participatie. Ook de organisaties die veldwerkers uitsenden om in het project mee te lopen, profiteren van het proces. Zij genieten vooral van een imago boost. Dankzij de actieve participatie van hun veldwerkers krijgen die organisaties een menselijker gelaat en een lagere drempel. Tot slot is er ook een groeiende samenwerking tussen de verschillende organisaties onderling.

Ondersteunen en verankeren van beleidsbijsturing

Uit De Marge is gestart met de begeleiding van een intervisiegroep met veldwerkers. Dat leerproces is niet vrijblijvend. In de eerste plaats wordt er gereflecteerd over herkenbare knelpunten in het eigen functioneren

in relatie tot de doelgroep. Er wordt meteen gezocht naar alternatieve strategieën. Achteraf volgt de evaluatie.

Nadenken over het eigen functioneren leidt tot een kritische reflectie over het kader waarin men werkt. Zo wordt men zich bewust van meer impliciete drempels, structurele beperkte toegankelijkheid en procedures die participatie aan het eigen aanbod bemoeilijken. De volgende stap is dan het kritisch reflecteren over het eigen organisatiekader en over de nodige bijsturing. Hier moet elke organisatie voor zichzelf uitmaken welke stappen ze zet, met de eigen teamleiding en de eigen medewerkers. Elke organisatie maakt zelf uit of ze al dan niet ingaat op een begeleidingsaanbod.

Een stevige beleidsconsensus

Turnhout wilde dit positieve verhaal in de spotlights zetten. Daarom organiseerde men op 9 juni 2009 een studiedag voor alle professionele geïnteresseerden in Vlaanderen. Meteen een gelegenheid voor communicatie over het gevoerde beleid naar de publieke opinie. De teksten van de sprekers zijn beschikbaar op de website van de stad Turnhout (www.turnhout.be).

Sedert mei 2008 is de beleidsconsensus in Turnhout met betrekking tot ‘rondhangen’ niet verzwakt. Zo bevestigde het College van Burgemeester en Schepenen dat rondhangen een recht is in Turnhout. Tegelijk lijkt de beleidsconsensus zich te verdiepen. Opdracht blijft wel om te zoeken naar verbreding en verwerking van die beleidsconsensus in de beleidspraktijk van alledag. Wellicht is dat stof voor een tussentijdse evaluatie na de zomervakantie. En misschien kan men bij die evaluatie ook opnieuw een eerdere beleidsaanbeveling opnemen waar lokale actoren én stadsbestuur het eigenlijk ook over eens zijn, namelijk de nood aan een tweede straathoekwerker voor Turnhout.

DE HANGMAN CAMPAGNE

Nathalie Vanceulebroeck

Het ongeorganiseerd rondhangen wordt vaak afgedaan als een doelloos tijdverdrijf. De laatste decennia wordt onze samenleving in het algemeen en vrije tijd in het bijzonder steeds meer aan regels en afspraken gebonden. Deze institutionalisering brengt met zich mee dat 'regeleloos' en vrij rondhangen indruist tegen wat maatschappelijk als veilig en 'normaal' wordt aanzien. Hangman protesteert!

Wie is Hangman?

De Hangman campagne wil positieve aandacht vragen voor rondhangen door te wijzen op de meerwaarde van het ongeorganiseerd samenkomen van jongeren. Eén van de belangrijkste redenen waarom de jeugd graag rondhangt, is het sociale aspect. Jongeren trekken heel specifiek naar openbare pleinen en straten in de buurt om elkaar op te zoeken, om hun vrienden te zien. De publieke ruimte wordt dus letterlijk ingevuld als ontmoetingspool. De 'hangplek' is vlot bereikbaar, gratis en je moet er niet echt voor afspreken. De ont-

moetingsplek zelf krijgt betekenis door alles wat ze er meemaken. Door op een vaste plaats met dezelfde vrienden af te spreken, wordt die omgeving bijna huiselijk, blijkt uit het kwalitatieve belevingsonderzoek van Kaat Sabbe.

Daarenboven is rondhangen één van de zeldzame vormen van vrijetijdsbesteding waarbij volwassenen niets in de pap te brokken hebben. Voor een keertje komen ouders, leerkrachten, begeleiders, ... de groep niet beïnvloeden of bijsturen. Jongeren maken zélf hun onderlinge afspraken. In die zin is rondhangen een uiting van de zoektocht naar meer autonomie.

Zelfsturend

Jongeren kiezen zelf wie ze opnemen in de groep en wie niet. Het zijn zelfregulerende groepen gebaseerd op vriendschap en daardoor zijn ze vaak heel hecht. Zulke groepen vormen dus een ideale achtergrond om de invloed van 'peers' in het socialisatieproces een plaats te geven.

Meestal zijn de vriendengroepen zich voldoende bewust van wat wel en wat niet kan om zelfsturend op te treden ten aanzien van grensoverschrijdend gedrag. Jongeren experimenteren nu eenmaal en tasten grenzen af. Het gaat over profileren en gezien worden door de groep, en tegelijk is het een sociaal bindmiddel. De overgrote meerderheid van de hangjongeren tast die grenzen gelukkig binnen de wettelijke en sociaal aanvaarde grenzen af. ✖

RMO (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling) (2008) Tussen flaneren en schofferen. Een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren, Amsterdam - http://www.adviesorgaan-rmo.nl/tussen_flaneren_en_schofferen/ Sabbe K. (2007-2008) Scriptie Rondhangen, een betekenisvolle vrijetijdsbesteding voor jongeren? Universiteit Gent, Promotor Nicole Vettenburg - http://www.ethesis.net/rondhangen/rondhangen_inhoud.htm

Limburgs Steunpunt Straathoekwerk (LISS): www.hangsite.be

Hangman campagne: www.dehangman.be